

Plan

Gullspångs kommun

Plan för brottsförebyggande arbete

Beslutad av: Kommunstyrelsen

Datum och paragraf: 2024-11-06 § 343

Dokumentansvarig: Brottsförebyggande
samordnare

Gäller från: 2024-12-01

Diarienummer: KS 2024-00373

**GULLSPÅNGS
KOMMUN**

Innehåll

Plan för brottsförebyggande arbete	1
Innehåll	2
Plan för brottsförebyggande arbete	3
Inledning.....	3
Kommunens ansvar och mål	3
Lägesbild	4
Trygghet i samhället.....	4
Analys.....	5
Anmälda brott.....	6
Analys.....	7
Åtgärdsplan	10
Målsättning.....	10
Områden	10
1. Samverkan och samarbete	10
2. Barn- och ungdomar	11
3. Riktade insatser	11

Plan för brottsförebyggande arbete

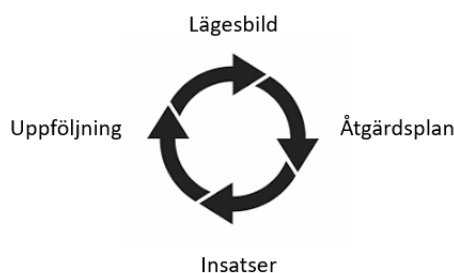
Inledning

Trygg och levande med driv och mod att utvecklas. Det är Gullspångs kommuns vision för år 2035, antagen i april 2024 av ett enigt kommunfullmäktige. I de visionsdialoger som genomfördes brett och som ligger till grund för den antagna visionen framkom bland annat att trygghet år 2035 är väldigt viktigt för boende, organisationer, medarbetare och politiker i Gullspångs kommun. För att Gullspångs kommun ska vara en trygg och säker kommun behövs ett långsiktigt samt aktivt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete.

Kommunens ansvar och mål

Lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete (2023:196) innebär att varje kommun ska bedriva ett kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete och säkerställa organisatoriska förutsättningar för detta. Ett kunskapsbaserat arbetssätt innebär att arbetet grundar sig på vetenskap om brottsproblemets omfattning, struktur och utveckling och utgår från analys av möjliga bakomliggande orsaker till brottsproblemet. Arbetet är riktat mot orsakerna och består av insatser som, så långt det är möjligt, är beprövade eller utvärderade. Målet är att minska brottsligheten och skapa ökad trygghet.

Bilden visar en cirkel som beskriver hur lägesbilden, åtgärdsplanen, insatserna och uppföljningen hör ihop.

För att säkerställa att samtliga kommuner arbetar med brottsförebyggande frågor på ett effektivt och kunskapsbaserat sätt, har kommunerna ansvar för att ta fram en lägesbild¹. Enligt lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete (2023:196) ska lägesbilden innehålla en kartläggning av brottsligheten, dess omfattning och konsekvenser, annan information av betydelse i sammanhanget, och en analys av kartläggningen och informationen.

Utifrån lägesbilden tar man sedan ställning till behovet av åtgärder, vilket slutligen ska resultera i en beslutad åtgärdsplan². En åtgärdsplan inom brottsförebyggande arbete är en planering av det som ska genomföras i syfte att minska brottsligheten och skapa ökad trygghet.

---

¹ Enligt 4 § Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

² Enligt 5 § Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete ska kommunen, med lägesbilden som underlag, besluta om en plan för vilka åtgärder som kommunen avser att vidta för att förebygga brott.

Kommunstyrelsen ansvarar för ledningen av kommunens brottsförebyggande arbete. Det brottsförebyggande arbetet ska kontinuerligt rapporteras till kommunfullmäktige. Lägesbilden ska uppdateras och åtgärdsplanen följas upp minst vartannat år.

Lägesbild

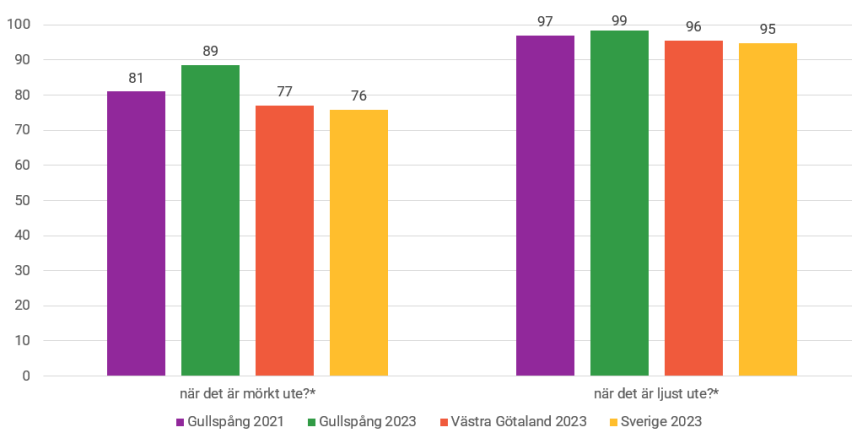
Gullspångs kommun har upprättat en lägesbild, vilken utgör underlag till beslut om åtgärder som kommunen behöver vidta för att minska brottsligheten och skapa ökad trygghet. Lägesbilden visar ett antal bakgrundsfaktorer och brottslighetens omfattning, samt analys av dessa.

Trygghet i samhället

Enligt Statistiska centralbyrån (SCB) så är upplevd och faktiskt trygghet inte synonymt, men samverkar. Trygghet ses, av SCB, som något som är väldigt viktigt för exempelvis var man väljer att bosätta sig. Trygghet är också ett område som analyseras som möjligt att påverka för kommunerna. Nedan tabell visar det resultat som togs fram av SCB vid medborgarundersökningen 2023 för Gullspångs kommun, under rubriken *Trygghet i samhället*.

Trygghet i samhället

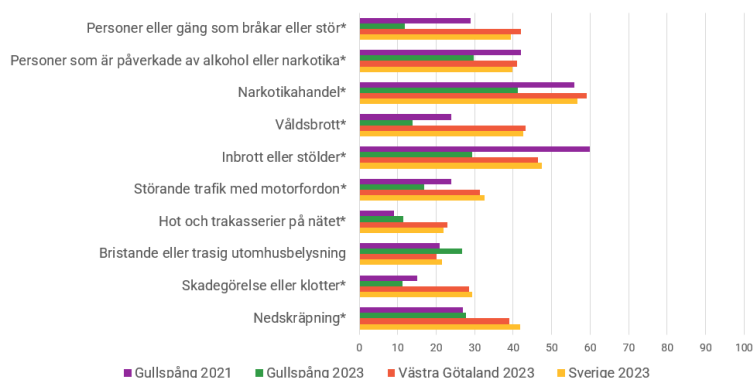
Hur trygg känner du dig utomhus i området där du bor... (andelen höga betyg)

Trygghet i samhället

Hur stort eller litet problem tycker du att följande saker är i kommunen där du bor?

(andel låga betyg = Mycket eller ganska stort problem)

Trygghet i samhället

Hur stort eller litet problem tycker du att följande saker är i kommunen där du bor?

Inbrott eller stölder (mycket eller ganska stort problem)

Analys

Utifrån medborgarnas svar så uppfattades Gullspångs kommun år 2023 som en trygg plats att bo på. Undersökningen visar att invånarna kände sig tryggare då än vid undersökningen 2021. Resultatet i Gullspångs kommun ligger över både regions- och riksgenomsnittet av kommuninvånarnas upplevda trygghet. Enstaka händelser kan dock snabbt ändra på individens upplevelse av trygghet, varpå det kontinuerliga brottsförebyggande arbetet fortsatt är viktigt för att bibehålla en positiv statistik.

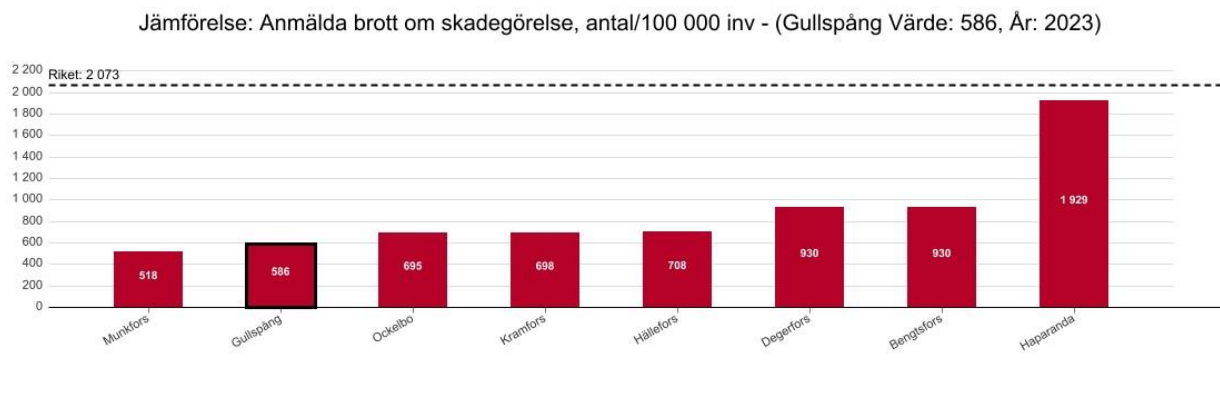
Anmälda brott

Nedan statistik är hämtad ifrån Polismyndigheten och avser anmälda brott i Gullspångs kommun under perioden 2022-01-01 – 2024-09-30. Vi har i texten nedan valt att belysa de kategorier som på något sätt avviker eller behöver redogöras för specifikt, samt i vissa fall belyst problematiken ytterligare med data ifrån SCB:s medborgarundersökning. Nedan tabell visar statistik över anmälda brott i Gullspångs kommun under perioden 2022-2024.

Anmälda brott			
Brottskategorier	2022	2023	2024 tom 240930
Total	415	441	276
Våldsbrott	78	89	41
Trafikbrott	81	75	37
Tillgreppsbrott (exkl i butik)	145	104	64
Tillgrepp i butik	2	12	8
Bedrägeribrott m.m.	52	103	69
Skadegörelsebrott	43	31	49
Narkotikabrott	14	27	8

Tillgreppsbrott, exklusive i butik, tillsammans med bedrägeribrott är de mest frekvent anmälda brottet under de första nio månaderna 2024. Bedrägeribrott kan delas in i underkategorier och där syns en ökning av exempelvis bedrägeri genom social manipulation mot äldre och funktionsnedsatta, samt annonsbedrägerier (se bilaga för full statistik).

Vad gäller anmälda skadegörelser syns en negativ trend. Siffran under de första nio månaderna 2024 är högre än för hela 2023 och även högre än för hela 2022. Se bilaga för full statistik. Några platser där skadegörelse ägt rum under 2023-2024 är skolor, familjecentralen, biblioteket och Göta holme. Polismyndighetens statistik speglar resultaten som framkommit i en jämförelse mellan kommuner gällande anmälda brott om skadegörelse per 100 000 invånare (se tabell nedan). Nedan bild visar hur många anmälda brott om skadegörelse som gjorts i Gullspång jämfört med andra orter.

Den brottskategori som har lägst antal anmälningar under 2024 är narkotikabrott. (se bilaga för full statistik).

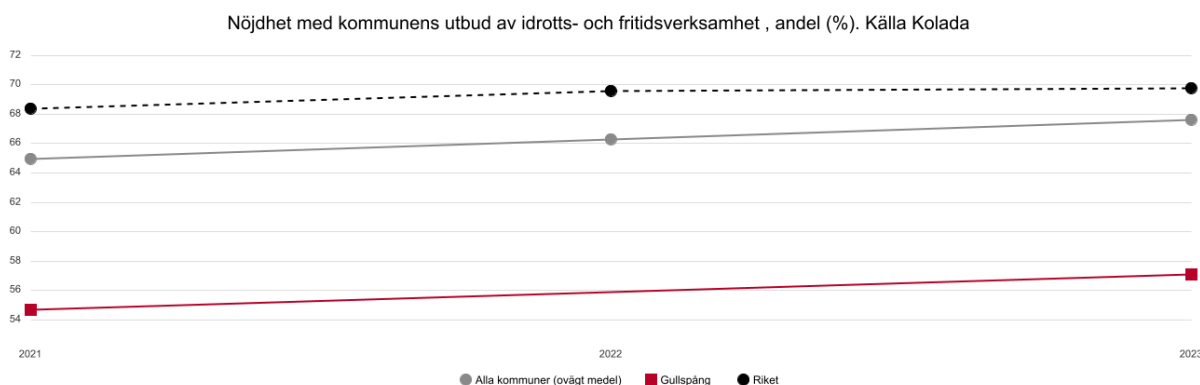
Enligt SCB:s medborgarundersökning i Gullspångs kommun gällande upplevd problematik kring narkotikahandel så upplever 41,3 % av de tillfrågade detta som ett stort problem. 58,7 % ser narkotikahandel som ett mindre eller ganska litet problem. I landet i stort upplever 56,8 % att narkotikahandeln är ett stort problem.

Vad gäller anmälda våldsbrott såg vi en negativ utveckling från 2022 till 2023, men att döma av de första nio månaderna 2024 ser det ut som att ökningen kan ha avstannat. Våld i nära relation ingår också i statistiken och sedan 2021 är barn som bevittnat våld enligt lag också brottsoffer, barnfridsbrott. Enligt SCB:s medborgarundersökning upplever endast 13,6 % av invånarna i Gullspångs kommun en oro för att bli utsatt för våldsbrott eller hot om våld. Detta kan jämföras med statistik gällande personer som upplever oro för att bli utsatt för våldsbrott eller hot om våld i hela riket, som är 25,1 %. Gullspångs kommun har dock nyligen haft ett uppmärksammat fall som lett till åtal inom hot- och våldsbrottskategorin, där vederbörande har blivit dömda till fängelsestraff. Dessutom har Gullspångs kommun nyligen drabbats av en sprängning i ett flerfamiljshus. Fallet är under utredning.

Analys

Polismyndighetens statistik ger en indikation om huruvida antalet brott ökat eller minskat. Men på grund av att man inte vet hur många brott som har begåtts men potentiellt inte anmälts, så kan siffrorna i tabellen vara missvisande i relation till verkligheten. Det krävs en mer djupgående orsaksanalys för att systematiskt kunna beskriva vilka tänkbara faktorer som kan förklara att just dessa brott har skett och varför vissa typer av anmälda brott ökar eller minskar över tid.

Skadegörelse t.ex. är ofta förknippat med ungdomsbrott där orsaken många gånger kan härledas till avsaknad av sammanhang och utbud av aktiviteter. Huruvida detta är fallet gällande skadegörelser i Gullspångs kommun går dock inte att påvisa med enbart den data som presenteras här, men diagrammet nedan indikerar att nöjdheten över kommunens utbud av idrotts- och fritidsverksamhet är låg. Nedan bild visar resultatet av invånare i Gullspångs kommuns nöjdhet över idrotts- och fritidsverksamheter.

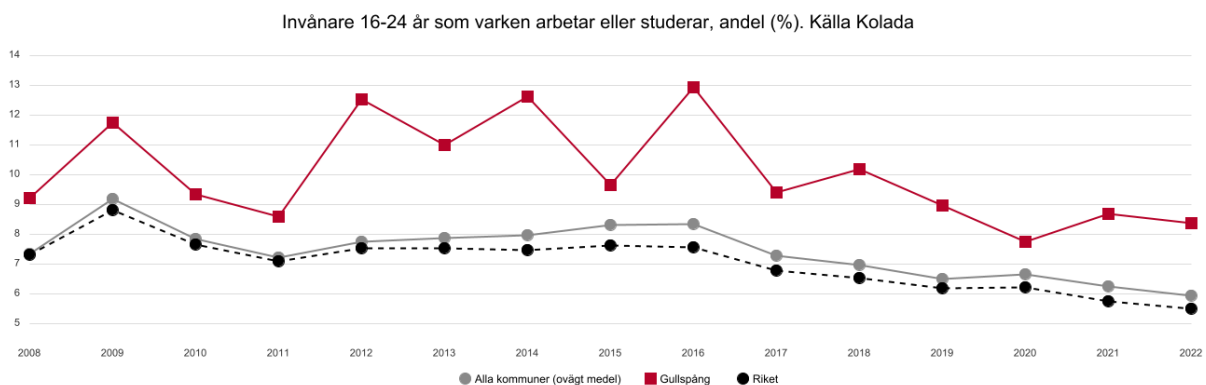

Vidare kan den sociala relationen till skolan ha samband med skadegörelse. Det finns studier som visar på korrelationer och tendenser mellan de som utfört skadegörelse och klotter och ett mer negativt ställningstagande i frågan om huruvida skolan är viktig, hur man trivs på skolan samt hur lärarkontakten är. Detta skulle behöva analyseras specifikt inom skolan.

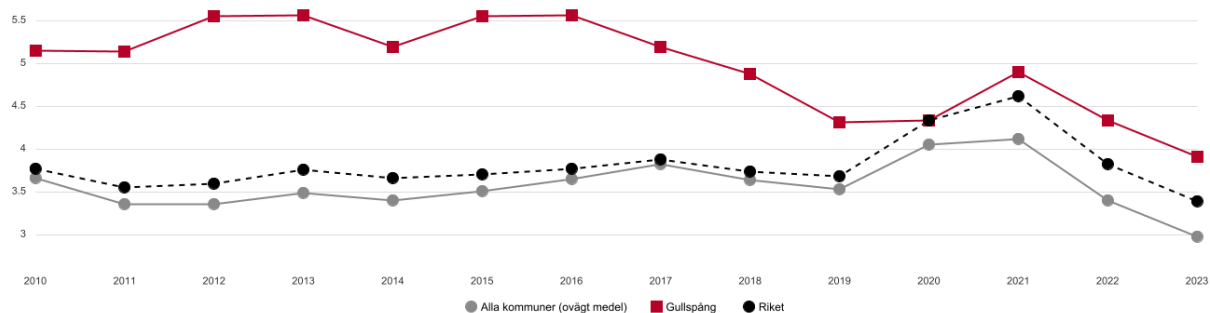
Polismyndighetens tabell visar att antalet våldsbrott ökade relativt mycket 2023 i relation till året innan. Våld i nära relation ingår också i statistiken och sedan 2021 är barn som bevittnat våld enligt lag också brottsoffer, barnfridsbrott. Här finns det behov av att kunskapshöja både internt och externt.

En koppling till ett högt antal våldsbrott är ofta användning av narkotika och alkohol. Om denna korrelation finns gällande 2023 har inte analyserats specifikt för Gullspångs kommun, men går inte att utesluta. Dock kan man se en positivt nedåtgående trend vad gäller anmälda narkotikabrott och Gullspångs kommun, vilket möjligen kunde vara en indikation angående färre våldsbrott under 2024, om sambandet hög användning av narkotika och ökat våld förekommer. Narkotika är dock ett ständigt aktuellt område, där vi behöver jobba förebyggande.

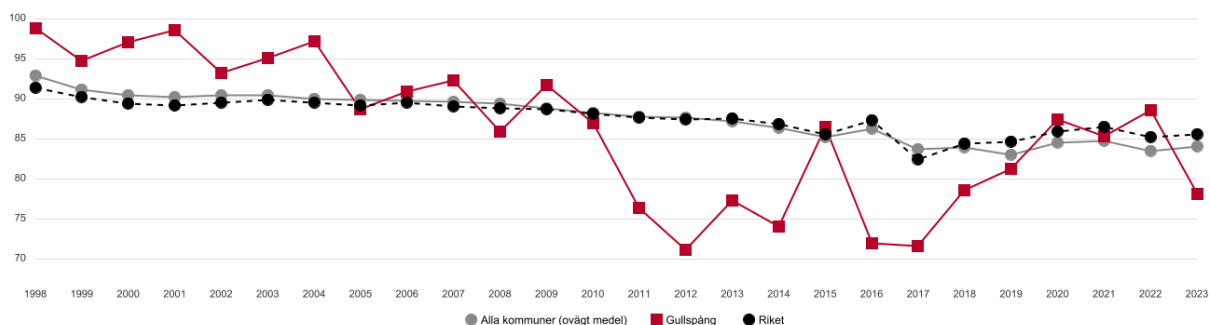
Ofta finns det ett samband mellan socioekonomiskt utsatta områden och brottslighet. I Gullspångs kommun är utbildningsnivån låg samtidigt som arbetslösheten är hög, framför allt långtidsarbetslösheten. Likaså är andelen ungdomar som varken jobbar eller studerar hög i Gullspångs kommun. Betydelsen av att ha en meningsfull sysselsättning, en inkomst och sociala sammanhang är stor-det bidrar till psykisk hälsa och förebygger utanförskap, vilket i sin tur kan förebygga brottslighet. Det är därför av största vikt att samverka för att våra barn och unga fullföljer sina studier och går ur nian med gymnasiebehörighet. För att främja en högre utbildningsnivå och stärka möjligheterna till arbete, meningsfulla sammanhang och en inkomst samt förebygga utanförskap och brottslighet. Här ser vi behov av att växla upp och kunna erbjuda barn med hög frånvaro i skolan och deras familjer, ett närmare stöd. Med fullföljda studier som målsättning och syftet att förebygga utanförskap och brottslighet. Höstterminen 2023 och Vårterminen 2024 låg frånvaron i Gullspångs kommuns högstadieskola på 21 %. 12,8% av eleverna har utredningar p.g.a hög frånvaro. Hög frånvaro innebär 22 % till 100 % frånvaro. 35 % av eleverna med frånvaroutredningar hade mer än 50 % frånvaro. Nedan bilder visar i procenttal hur många invånare i olika ålderskategorier som är arbetslösa, varken studerar eller arbetar.

Långtidsarbetslöshet 25-65 år, årsmedelvärde, andel (%) av bef.. Källa Kolada

Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel (%). Källa Kolada

Relevant kring lägesbilden i Gullspångs kommun är också att det kommer öppna en battericellsfabrik i grannkommunen Mariestads kommun samt att Gullspångs kommun också står inför etablering av en pappersfabrik. Detta innebär fler arbetsmöjligheter och förutses leda till fler kommuninvånare, vilket sannolikt kommer medföra även en ökad social problematik. Den erfarenheten finns från t ex Skellefteå kommun. Vi behöver således förbereda oss för att höja kunskapen om människohandel, prostitution och sex mot ersättning.

Åtgärdsplan

Målsättning

Målet med det brottsförebyggande arbetet är att minska brottsligheten och skapa ökad trygghet.

Brottsförebyggande åtgärder som avser att förhindra att brott begås handlar främst om att:

- Påverka omständigheterna i en situation där brott riskerar att ske.
- Påverka benägenheten hos människor att begå brott.

Brottsförebyggande åtgärder som är trygghetsskapande handlar främst om att:

- Minska rädslan hos människor för att bli utsatta för brott.

Områden

Tre områden kommer prioriteras i det brottsförebyggande arbetet i Gullspångs kommun.

1. Samverkan och samarbete.
2. Barn och ungdomar.
3. Riktade insatser.

1. Samverkan och samarbete

Inom ramen för det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet är samverkan och samarbete avgörande. Kommun och polis ska gemensamt med andra aktörer arbeta långsiktigt, systematiskt och kunskapsbaserat med det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet. Detta ska ske främst genom:

- Effektiv Samordning för ökad Trygghet (EST), vilken är en systematisk metod för att effektivisera det trygghetsskapande arbetet i kommunen. Flera aktörer samverkar i detta, så som olika verksamheter i kommunen och polis. Metoden har funnits i Gullspång en tid men behöver struktureras och utvecklas för att nå sin fulla potential.
- Skola, Socialtjänst, Polis och Fritidsverksamhet (SSPF), vilken är en metod för att förhindra och förebygga att ungdomar hamnar i kriminalitet, rekryteras till kriminella gäng och/eller inleder missbruk. SSPF finns i Gullspång och ska fördjupas och fortsätta utvecklas.
- Brottsförebyggande rådet (BRÅ), ett idag kommunöverskridande råd (MTG) för samverkan kring brottsförebyggande frågor. Fortsatt samverkan planeras.
- Synergier mellan kommunens folkhälsofrämjande arbete och brottsförebyggande arbete.
- Samverkan med relevanta aktörer för att kunskaphöja på betydelsefulla områden
- Grannsamverkan, vilket är ett samarbete mellan de boende och polisen/kommunen. Syftet med den brottsförebyggande metoden Grannsamverkan är att göra bostadsområden mindre attraktiva för brottslig verksamhet. Detta görs genom ökad

uppmärksamhet bland de boende samt med kunskap om vilka åtgärder man kan vidta för att minska risken för att bli utsatt för inbrott. Målet är att minska brottsligheten och öka tryggheten i bostadsområden. Grannsamverkan finns i Gullspång och ska fortsätta att utvecklas.

2. Barn- och ungdomar

Barn och ungdomar är en särskilt viktig grupp när det handlar om brottsförebyggande arbete. Tidiga insatser är centralt och det förebyggande arbetet bör på sikt inkludera mer insatser som fokuserar på normer, värderingar och attityder bland barn och unga. Inom området barn och ungdomar ska insatser så som dessa främst prioriteras:

- Ungdomsparlament - Involvera kommunens ungdomar mer i kommunens utveckling
- Samverkan barn och unga (SAMBU), vilket handlar om lokal verksamhetsnära samverkan (Skola, elevhälsa, socialtjänst och primärvård etc) kring barn och unga som har behov av ett samordnat stöd för att må bra och inte hamna i utanförskap. En insats som främjar välmående och fullföljda studier samt förebygger utanförskap och brottslighet. Metoden har funnits i Gullspångs kommun en tid, men har ännu inte nått sin fulla potential.
- Drogförebyggande insatser.
- Föräldrastödjande insatser.
- Meningsfulla fritidsaktiviteter.
- Insatser som främjar ökad skolnärvaro och fullföljda studier.

3. Riktade insatser

När specifika problem identifieras så kan omedelbara riktade insatser under en viss period behöva sättas in så problemen inte eskalerar. Riktade insatser kan handla om insatser mot en särskild målgrupp eller ett särskilt område. Ett av de problem som har lyfts i lägesbilden är skadegörelse, varpå det finns anledning att rikta specifika insatser för att minska skadegörelsen i Gullspångs kommun. Detta ska ske främst genom:

- Trygghetsvandringar med uppföljande åtgärder.
- brottsförebyggande aktörer, så som polis, är synliga på skolorna, i kunskapshöjande och dialogfrämjande syfte.